

Evlilikte töre etkisi sonucu ikili ölüm

Dyadic death due to family custom in marriage

Cem Zeren, Esra Kiriktir, Muhammet Mustafa Arslan

Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Hatay, Türkiye

Geliş Tarihi / Received: 28.03.2012, Kabul Tarihi / Accepted: 10.05.2012

ÖZET

Kaynaklarda ikili ölümlerde aile baskısının etkinliğini ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmada, bir ikili ölüm olgusu sunulurken evliliklerde törelerin etkinliğinin de tartışılması amaçlanmıştır.

Olgularımız 27 yaşında erkek ve 19 yaşında kadındır. Yasadıkları adresin dışında bir il merkezinde araç içinde ölü olarak bulunmuşlardır. Erkek olgunun sağ temporal bölgesinde ateşli silah giriş ve sol temporal bölgede ateşli silah çıkış yarası özellikleri, kadın olgunun ise sol temporal bölgesinde ateşli silah giriş, sağ temporal bölgede ateşli silah çıkış yarası özellikleri vardı. Otopsilerinde bitişik atış yarası özellikleri gözlemlendi. Adli tahkikatından, olguların doğu bölgemizdeki bir ilimizin nüfusuna kayıtlı oldukları, iki gün önce kadın olgu hakkında güvenlik birimlerine kayıp bildiriminde bulunduğu anlaşıldı. Erkek olgunun yanında bulunan not defterinde "bir yıldır birbirlerini sevdikleri, ancak kızın ailesinin evlenmelerine izin vermediği, bu nedenle intihara karar verdikleri" yazılıydı.

Ülkemizde insanların erişkin yaşlarda dahi kendi rızaları ile evlenemeyip baskı-korku nedeniyle ölümü tercih etmeleri, törelerin yaptırım gücünü göstermektedir. Bu tür olgularda töre adına baskı uygulayan kişilerin TCK 84. Maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi konusunun tartışılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İkili ölüm, cinayet-intihar, töre baskısı

GİRİŞ

İkili ölüm; bir kişinin cinayet işledikten sonra intiharı ya da iki kişinin birlikte intiharı olarak tanımlanır. Öldürme ardından özkıyım veya cinayet- intihar olarak da ifade edilir. Çoğu cinayet- intihar olayında suçlu erkektir. Aile içi ilişkilerin bozulması, eşler arasında huzursuzluk, kadının duygusal olarak erke-

ABSTRACT

In dyadic death, a there is a lack of studies addressing the effectiveness of the family pressure through these deaths. In this study, the effectiveness of the customs on the marriages is discussed with a related case of dyadic death.

A 27 years old male and a 19 years old female were found dead in a car out of a city center away from hometown. In the external examination, there was an entrance wound on the right temporal region and an exit wound on the left temporal region of the man, and the contrary for the woman. Both of the exit wounds were contact wound. Both of the deceased were originally from the east part of Turkey and stated to be single; and the woman was reported to the security units as missing two days before the incident. As the motivation of the suicide, a note near to the man was explaining that the deceased couple loved each other for one year yet the family of the women had not let them to get married.

Being an obstacle for the marriage even for adults and a cause of suicide because of family pressure is indicative of strict application of the family customs, in Turkey. The authors propose that issue of whether the 84. Article of the Turkish Penal Code should be or not applied as a deterrent factor reducing pressure of family customs.

Key words: Dyadic death, Homicide-suicide, family custom

ğe olumlu yanıt vermemesi, aile ya da sosyal çevre tarafından onaylanmayan evlilik, kişinin ekonomik durumunun bozulması ve itibar kaybı, psikolojik travmalar ve depresyon ikili ölüm nedenleri olarak sayılmaktadır. Her yaş grubundaki insanlarda ikili ölüm görülebilmektedir. Genç ve orta yaşlı insanlarda ikili ölümlerin sebebinin genellikle koruyucu-bağımlı ilişkinin bozulması olduğu belirtilmektedir.

Yazışma Adresi /Correspondence: Dr. Cem Zeren

Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Hatay, Türkiye Epota: drotopsi@yahoo.com
Copyright © Dicle Tıp Dergisi 2012, Her hakkı saklıdır / All rights reserved

Yaşlı insanlar ise sağlık durumlarının kötü olması ve şiddetli ağrılara sahip olunması sebebiyle birbirlerinin acısını dindirmek için bu yola başvurmaktadır. Toplumlara göre değişmekle birlikte intihar-cinayet ölümlerinde yöntem olarak büyük çoğunlukla ateşli silahlar tercih edildiği belirtilmektedir.¹⁻⁴

İntihar-cinayetin görülme insidansı toplumlara göre değişmekle birlikte genelde düşüktür. Bu tür ölümlerde saldırgan- mağdur arasındaki ilişki, aile içi şiddet öyküsü, cinsiyet, saldırganın yaşı, boşanma veya dağılmış aile hikayesi, ateşli silah varlığı, akıl hastalığı (çoğunlukla depresyon) ve madde kullanımını gibi önemli risk faktörleri gözlenmektedir.⁴⁻⁷

Bu çalışmada, evlenmelerine karşı çıkılması nedeni ile meydana geldiği ifade edilen ikili ölüm (cinayet intihar) olgusu sunulurken, bu tür ölümlerde törelerin etkisinin tartışılması amaçlandı.

OLGU SUNUMU

Biri 27 yaşında erkek, diğeri 19 yaşında kadın olan iki olgunun araç içerisinde ölü olarak bulunuyor. İkisinin de ölü buldukları ilden çok uzakta bulunan doğu bölgemizdeki başka bir ilin nüfusuna kayıtlı ve bekâr oldukları tespit edildi. Erkek olgunun sağ elinde tabanca mevcuttu. Dış muayenede erkek olgunun sağ temporal bölgesinde ateşli silah mermi çekirdeği (ASMÇ) giriş yarası, sol temporal bölgesinde ASMÇ çıkış yarası mevcut olduğu gözlemlendi. Vücudunun diğer bölgelerinde herhangi bir travmatik lezyon görülmedi. Kadın olgunun muayenesinde, erkek olgunun tersine, sol temporal bölgesinde ASMÇ giriş, sağ temporal bölgesinde ASMÇ çıkış yarası olduğu görüldü. Vücudunun diğer bölgelerinde herhangi bir travmatik lezyon olmadığı tespit edildi. Jinekolojik muayenesinde himen açıklığının 1,5 cm genişliğinde ve intakt olduğu belirlendi. Her iki olguda da ölü katılığının henüz başlamadığı saptandı. Otopsi sırasında olguların giriş yaralarının bitişik atış mesafesinden gerçekleştirildiği belirlendi. Erkek olgunun elinde tabanca olması, kadın olguda ASMÇ giriş yarasının sol temporal bölgesinde olması dikkate alındığında olayın cinayet-intihar olasılığını güçlendirmektedir.

Araç içerisinde iki adet bos kovan ve iki adet mermi çekirdeği ile bir adet not defteri elde edildi. Bu defterde ailelerinin evlenmelerine engel olduklarına dair sitem dolu ifadeler yazılı bulunduğu görüldü.

Adli tahkikatta: yaklaşık bir yıldır birbirlerini sevdiğileri, evlenmek istedikleri, ancak kızın ailesinin evlenmelerini istemediği bilgisi vardı. Ayrıca, ölü bulunmadan iki gün önce araç kiralayarak evden ayrıldıkları, kızın ailesinin de kızlarının kaçırıldığına dair karakola bildirimde bulunduğu anlaşıldı. Olay günü başka bir ilde bir karakolun karşısında sabaha karşı araç içerisinde ölü olarak buldukları belirtiliyordu. Tanık beyanında, aracın gece geç saatlerde gelerek yol kenarına park ettiği, park lambalarının yanık kaldığı, bir müddet sonra iki patlama sesi duyduğu, ancak ateşli silah sesi olduğunu anlayamadığı, olguların sabah erken saatlerde yürüyüşe gelen vatandaşlar tarafından fark edildikleri öğrenildi.

TARTIŞMA

Kaynaklarda cinayet-intihar olaylarında büyük oranda cinayeti işleyen kişinin erkek olduğu ve daha sonra intihar ettiği bildirilmiştir. Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte bu ölümlerin genç, orta ve ileri yaşlarda görülebildiği, farklı yöntemler kullanılmakla birlikte sıklıkla ateşli silahların kullanıldığı belirtilmektedir. Çoğunlukla eşini, kız arkadaşını, eski eş veya kız arkadaşını öldürdükten sonra intiharın gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.^{4,5,8,9,10} Logan çalışmasında 408 olgunun %91,4'ünün, Chan ise çalışmasında saldırganların %75'inin erkek olduğunu saptamıştır. Kunz'un çalışmasında saldırganların tamamının erkek olduğu bildirilmiştir. Salari 60 yaş olgular üzerinde yaptığı bir çalışmada saldırganların %96'sının erkek olduğunu belirtmiştir.¹¹⁻¹⁵ Ülkemizde yılları kapsayan seri bir çalışma bulunmadığı, farklı bölgelerden olgu sunumları mevcut olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmalarda olguların yaşları, belirtilen neden ve kullanılan cinayet-intihar yönteminin olarak genelde literatür ile uyumlu oldukları görülmektedir.^{1,2,3,9,16} Ülkemizde yapılan diğer bir çalışmada ise aynı olayda farklı zamanlarda birden fazla ve farklı yaşlarda kişilerin öldürülmesi, farklı yöntemlerin kullanılması dikkat çekici bulunmuştur.²

Bu tür ölümlerde demografik özellikler ve kullanılan yöntemler kısmen farklılık gösterse de benzer özellikler yaygındır. Ama nedenlere bakıldığında etnik yapı, kültürel yapı ve coğrafik bölgelere göre farklılık gösterdiği görülmektedir.^{17,18} Çalışmamızdaki cinayet-intihar eylemi, kadın olgunun ailesinin evlenmelerine izin vermemesi nedeniyle ger-

çekleştirilmiştir. Maddi veya aile içinde bir sorun bulunmamaktaydı. Ülkemizde de benzer nedenler ile meydana gelen cinayet-intihar olgu sunumları olduğu görülmektedir.^{9,16}

Özellikle son yıllarda namus veya töre cinayetlerine verilen önem nedeniyle gerek yazılı gerekse görsel medyada sıklıkla bu tür ölüm haberleri ile karşılaşmaktayız. Aşırı kıskançlık, sevgisine karşılık bulamama, terk edilme veya ailelerden birinin veya her iki tarafın evliliğe karşı çıkması durumunda son çare olarak cinayet-intihar ölümleri gerçekleşebilmektedir. Türk Dil Kurumu tarafından töre “Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet” ya da “Bir toplumdaki ahlaki davranış biçimleri, adap” şeklinde tanımlanmaktadır. Aileyi ve toplum geleneklerini muhafaza etme adına önem verilen törenin olumsuz bir getirisi ne yazık ki insan hayatına mal olan töre cinayetlerine neden olabilmektedir.

Ülkemizde 2000-2005 yılları arasında meydana gelen 1091 töre ve namus cinayetinde olaya karışan kişilerin doğum yerlerine göre dağılımı incelendiğinde %24 oranında Güneydoğu, %21 oranında Doğu Anadolu Bölgesi'nden oldukları gözlenmiştir.¹⁷ Güney ve doğu bölgelerimizde aile fertleri birbirine bağlı ve aile içerisinde büyüklerin hâkimiyeti önemli olduğu kanısındayız. Bu ailelerde, kendi başlarına evlenmeye karar veren gençlerin davranışları törelere karşı bir saygısızlık ve hakaret olarak kabul edilmekte, gençler bazı manevi değerler kullanılarak ya da evlatlıktan reddedilme, öldürülme şeklindeki tehditler ile korkutulmaktadır. Diğer yandan ebeveynlerinin iznini almadan evlenmeleri halinde gençler, ailelerini kaybetme korkusu ve yoğun suçluluk duygusu yaşama riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Toplumun yanlış tutum ve davranışlardan uzaklaştırılması ve bu konularda bilinçlendirilmesi adına yetkili kurumların üzerine düşen sorumlulukları yerine getirip getirmediğinin tartışılması gerekir. Bu konuda yapılan bir çalışmada; öğrenciler ve velilerin bu tür yayınların medyada yer almasını doğru bulmadıkları, ayrıca velilerin, çocuklarına töre ve namus cinayetleri ile ilgili yayınları izletmek istemedikleri gözlenmiştir. Gerek veliler, gerekse öğrenciler töre ve namus konulu yayınları açısından medyayı, olumsuz örnek teşkil edici olarak değer-

lendirdiklerini, tarafsız ve gerçekçi bulmadıklarını ifade etmişlerdir.¹⁷

Bu tür haberler medyada yer alırken haberin dramatize edilerek ölümün son çare olarak sunulmaması gerektiği kanaatindeyiz. Meydana gelen sonuç magazinleştirilerek verilmemeli, aksine nedenleri ve çözüm yolları ile ilgili programlar yapılmalıdır. Çocukların etkilenebilecekleri düşünülerek bu tür haberler ve yayınlar süzgeçten geçirilerek verilmelidir.

Diğer yönden hukukun bu tür ölümlere bakış açısının tartışılması gerektiğini vurgulamak istiyoruz. On sekiz yaşını doldurmuş, yasal olarak kişilik hak ve özgürlüklerini elde etmiş bireylerin aileleri tarafından baskı altına alınmaları ve bu baskı sonucunda çaresiz kalarak ölümü tercih etmeleri durumunda, baskıyı kuran ve mağdurları çaresiz bırakan, çözümünü ölümden bulmaya iten kişi/kişilerin, bu süreçte hukuken sorumluluğunun bulunduğu düşüncesindeyiz. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 84. Maddesinin birinci fıkrasında “başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden bir kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” denilmektedir. Bir önlem olarak kanunda geçen “teşvik” ve “intihar kararını kuvvetlendiren” kısımları, baskı uygulayan ve evlenmelerine izin vermeyen aile bireylerine uygulanabilir mi? Uygulanabilmesi halinde evlenecek bireyler üzerinde oluşturulan baskının kaldırılmasına bağlı olarak bu tür ölümlerin oranında önemli azalma sağlanacağı kanısındayız.

Sonuç olarak, yakınlarının evlenmelerine izin vermeyen ve bu konuda baskı uygulayan kişi/kişilerin davranışının TCK 84. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi konusunun tartışılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

1. Fincancı ŞK, Çetin G, Yavuz F. Çift ölüm bir olgu bildirisi. Adli Tıp Dergisi 1992; 8 (3-4): 99-02.
2. Hancı İH, Ege B, Ertürk S, Yemişçiğil A, Karali H. İkili Ölüm: Bir olgu bildirisi. Adli Tıp Dergisi 1991; 7(1-2): 75-7.
3. Cantürk N, Cantürk G, Odabaşı AB, İşbaşı T. Yüksekten Düşme: İkili Ölüm Olgu Sunumu. Adli Tıp Dergisi 2008; 22 (1): 36-0.
4. Eliason S. Murder-Suicide: A Review of the Recent Literature. J Am Acad Psychiatry Law. 2009;37 (3): 371-6.

5. Lecomte D, Fornes P. Homicide followed by suicide: Paris and its suburbs, 1991-1996. *J Forensic Sci.* 1998;43(4):760-4.
6. Hannah SG, Turf EE, Fierro MF: Murder-suicide in central Virginia: a descriptive epidemiologic study and empiric validation of the Hanzlick-Koponen typology. *Am J Forensic Med Pathol* 1998;19(3):275-83.
7. Hanzlick R, Koponen M: Murder-suicide in Fulton County Georgia 1988-1991: comparison with a recent report and proposed typology. *Am J Forensic Med Pathol* 1994;15(2):168-73.
8. Comstock RD, Mallonee SRN, Kruger E, Rayno K, Vance A, Jordan F. Epidemiology of Homicide-Suicide events Oclohoma, 1994-2001. *Am J Forensic Med Pathol.* 2005; 26(3): 229-35.
9. Muharrem T, Canoğulları G, Balcı Y. İkili Ölüm: Eskişehir'den İki Olgu Bildirisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine* 2004;1(2): 80-3.
10. Bossarte RM, Simon TR, Barker L. Characteristics of homicide followed by suicide incidents in multiple states, 2003-04. *Injury Prevention* 2006;12(Suppl II):ii33-ii38. doi: 10.1136/ip.2006.012807.
11. Logan J, Hill HA, Black ML, Crosby AE, Karch DL, Barnes JD, Lubell KM. Characteristics of Perpetrators in Homicide-Followed-by-Suicide Incidents: National Violent Death Reporting System-17 US States, 2003-2005. *Am J Epidemiol.* 2008;168(9):1056-64.
12. Chan CY, Beh SL, Broadhurst RG. Homicide/suicide in Hong Kong, 1989-1998. *Forensic Sci Int.* 2003;137(2-3): 165-71.
13. Kunz J, Bolechała F, Kaliszczak P. Medicolegal problems of "dyadic death". *Arch Med Sadowej Kryminol* 2002;52(3):163-76.
14. Sonia Salari. Patterns of intimate partner homicide suicide in later life: Strategies for prevention. *Clin Inter Aging* 2007;2(3) 441-52.
15. Roberts K, Wassenaar D, Canetto SS, Pillay A. Homicide-suicide in Durban, South Africa. *J Interpers Violence* 2010;25(5):877-99.
16. Büyük Y, Üzün İ, Özer E. Çift Ölüm: Olgu Sunumu. *Adli Tıp Dergisi* 2004; 18(1): 20-3.
17. Medyada Töre Ve Namus Cinayetlerinin Yansımaları, Veliler Ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. ISBN: 978-975-11-3082-2.
18. Dogan KH, Demirci Ş, Gunaydin G, Buken B. Homicide-Suicide in Konya, Turkey Between 2000 and 2007. *J Forensic Sci.* 2010;55(1):24-8.